

OSCAR
WILDE

Oscar Wilde (1854–1900) s-a născut la Dublin, într-o familie de oameni educați din înalta societate. Și-a terminat studiile la Magdalen College, Oxford, devenind în această perioadă oxfordiană un promotor al estetismului. S-a stabilit apoi la Londra, unde a publicat primul său volum de versuri (*Poems*, 1881). A făcut critică de artă și a ținut prelegeri despre artă, inclusiv în Statele Unite și Canada, iar de la mijlocul anilor 1880 a început să scrie regulat în *Pall Mall Gazette* și *Dramatic View*. În 1884 s-a căsătorit cu Constance Lloyd, cu care a avut doi fii (tumultuoasa lor viață împreună a fost înfățișată de Franny Moyle în *Constance: Tragica și scandaloasa viață a doamnei Oscar Wilde*, trad. rom. Humanitas, 2014). Între 1887 și 1889, spre a-și susține financiar familia, s-a angajat ca editor la revista *Woman's World*. În 1888 a publicat *Prințul fericit și alte povestiri* (*The Happy Prince and Other Tales*), iar în 1891 *Crima lordului Arthur Savile și alte povestiri* (*Lord Arthur Savile's Crime and Other Stories*; trad. rom. Humanitas, 2009) și opera sa capitală, *Portretul lui Dorian Gray* (*The Picture of Dorian Gray*), ale cărei accente homosexuale au provocat senzație în critica victoriană. În același an a început legătura sa cu lordul Alfred Douglas; doi ani mai târziu, s-a despărțit de soție. În anii 1890 a devenit foarte cunoscut ca dramaturg – *Evantaiul doamnei Windermere* (*Lady Windermere's Fan*, 1892), *O femeie fără importanță* (*A Woman of No Importance*, 1893), *Un soț ideal* (*An Ideal Husband*, 1895). În 1895 a fost arestat și condamnat pentru „indecență grosolană“ la doi ani de temniță grea. A scris în închisoare monologul dramatic *De profundis* (1897; trad. rom. *De profundis*, Humanitas, 2014) și imediat după eliberare celebra *Baladă a închisorii din Reading* (*The Ballad of Reading Gaol*, 1898). Și-a petrecut restul vieții în Europa, în mare sărăcie. A murit de meningită în 1900, la Paris.

OSCAR WILDE

BALADA ÎNCHISORII DIN READING

Ediție bilingvă

Traducere din engleză,
note și cuvânt înainte de Liana Alexandru

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

CUVÂNT ÎNAINTE

„...și dacă vrei o inscripție pe care s-o citești în zori și la lăsarea nopții, și de plăcere, și de durere, scrie-ți sus pe pereții casei cu litere pe care soarele să le aurească și luna să le arginteze: *Ceea ce i se întâmplă altuia mi se întâmplă mie*, și dacă cineva te va întreba ce-ar putea să-nsemne o asemenea inscripție poți să-i spui: *Inima Domnului Hristos și mintea lui Shakespeare*.” —*De profundis* (tr. Luana Schidu)

Dintre toate nedreptățile care se pot abate asupra unui om de-a lungul vieții, nimic nu s-a dovedit până azi mai inuman în istorie ca pedepsirea lui pentru propria natură. Secolul trecut este poate cel mai tulburător din acest punct de vedere și, chiar de ne-am fi așteptat ca grozăviile lui să lase în conștiința omenirii urme peste care să nu se mai poată trece, realitățile acestui început de mileniu ne arată, totuși, că nevoia de a crește capacitatea de-a înțelege și simți ce trăiește celălalt rămâne uriașă. Oamenii continuă să fie azi condamnați la suferință pentru că reprezintă o nație, continuă să fie persecutați pentru că s-au născut într-o etnie, continuă să fie disprețuiți pentru că aparțin unui gen ori pentru că sunt, într-un fel sau altul, o identitate diferită de ceilalți. Discriminările au fost făcute de-a lungul istoriei cu cele mai puternice instrumente de care omul a fost capabil și ele s-au dovedit, dacă nu criminale la propriu, atunci ucigătoare prin puterea lor de simbol asupra identității umane. Ceea ce ne arată

că nici o strădanie de a vorbi despre suferința omului cauzată de incriminarea naturii sale nu a ajuns încă să fie în van.

Dintre autorii care au avut forța să redea valoarea de simbol a acestei ucideri sistematice a naturii noastre, puțini au atins nivelul de frumusețe, intensitate și profunzime pe care Oscar Wilde ni l-a oferit prin *Balada închisorii din Reading*. Căci Oscar Wilde însuși a fost nevoit să facă penitență pentru vina de a fi îndrăznit să-și trăiască identitatea sexuală într-o epocă victoriană în care puteai fi la fel de bine glorificat pentru iscusința de a demasca ipocriziile din societate precum puteai fi încarcerat și umilit până la tortură pentru păcatul de a fi tu însuși. Iar vremurile acelea, similare la noi și oriunde în lume, au avut norme care reverberează prejudecăți până în ziua de azi.

În plină glorie, după răsunătorul succes de public cu piesa *Ce înseamnă să fi onest*, scriitorul irlandez de limbă engleză Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde a fost condamnat în 1895 de o instanță din Marea Britanie la muncă silnică în detenție pentru ceea ce judecata vremii a considerat a fi o „indecență grosolană“. A stat încarcerat vreme de doi ani la Newgate, Pentonville, dar în cea mai mare parte a timpului la închisoarea din Reading, Berkshire, unde nu i-a fost îngăduit să scrie decât spre final, și atunci o singură scrisoare, lunga confesiune publicată postum cu titlul *De profundis*. Iar când a fost

eliberat, puternic marcat sufletește de trauma închisorii și slăbit fizic din pricina condițiilor de detenție, a mai trăit trei ani, murind la Paris în sărăcie și exil, despărțit definitiv de acea Anglie care l-a trimis în spatele gratiilor. A reușit să mai scrie în libertate o singură operă, un lung poem în care-a condensat întreaga suferință a încarcerării și în care și-a căutat artistic ispășirea. A rezultat una dintre cele mai puternice scrieri ale literaturii din toate timpurile, de-o frumusețe recunoscută unanim chiar și de criticii timpului său: *Balada închisorii din Reading*.

Azi, când poveștile pentru copii ale lui Oscar Wilde sunt traduse în toată lumea și sunt considerate încântătoare, când piesele sale de teatru sunt un reper clasic al dramaturgiei universale, când paradoxurile din critica artei sunt fermecător subiect de studiu pentru orice artist sau critic, scăpăm din vedere că toate au fost creațiile unui om a cărui arhitectură interioară s-a configurat dintr-o imensă suferință ivită tocmai din inadecvarea identității sale la lumea pentru care a creat. Ceea ce ne arată că a continua să judecăm opera separat de autorul ei e un mod nefericit de a înțelege nu atât creația unui autor în sine, cât sensul de creator al omului în lume. În fond, frumusețea actului de creație constă în revelarea cât mai aproape de esență a unicității creatorului său.

Dar ironia e că Wilde însuși a fost nevoit să succească în artă idei și concepte, inventând aforisme până azi dintre cele mai cuceritoare, asemenea celebrului: „Viața

THE BALLAD
OF READING GAOL¹

BALADA ÎNCHISORII
DIN READING

I

He did not wear his scarlet coat,
For blood and wine are red,
And blood and wine were on his hands
When they found him with the dead,
The poor dead woman whom he loved,
And murdered in her bed.

He walked amongst the Trial Men
In a suit of shabby grey;
A cricket cap was on his head,
And his step seemed light and gay;
But I never saw a man who looked
So wistfully at the day.

I never saw a man who looked
With such a wistful eye
Upon that little tent of blue
Which prisoners call the sky,
And at every drifting cloud that went
With sails of silver by.

I

El nu purta roșul veșmânt²
Cum vin și sânge-l poartă,
Căci vin și sânge-avea pe mâini
Când lâng-au găsit moartă,
Sărmana fată ce-o iubea
Și-n pat³ fu spintecată.

Mergea-ntre Oameni Judecați⁴
În haine gri, cu fața
Ascunsă-n casca lui de joc⁵
Și pas ca dimineața,
Dar n-am văzut vreun om privind
Cu dor mai mare viața.

Eu n-am văzut nicicând un om
Privind c-un dor de ieri
Spre peticul ce pușcăriași
Țintesc numindu-l cer,
Și înspre orice nor hoinar
Pe-argint, corăbier.

I walked, with other souls in pain,
 Within another ring,
And was wondering if the man had done
 A great or little thing,
When a voice behind me whispered low,
 „That, fellows, got to swing.”

Dear Christ! the very prison walls
 Suddenly seemed to reel,
And the sky above my head became
 Like a casque of scorching steel;
And, though I was a soul in pain,
 My pain I could not feel.

I only knew what hunted thought
 Quickened his step, and why
He looked upon the garish day
 With such a wistful eye;
The man had killed the thing he loved
 And so he had to die.

Yet each man kills the thing he loves,
 By each let this be heard,
Some do it with a bitter look,
 Some with a flattering word,
The coward does it with a kiss,
 The brave man with a sword!

Mergeam, cu suflete-n dureri,
Rotind în ring povară,⁶
Și mă-ntrebam oare-a comis
Grea faptă ori ușoară,
Când unu-n spate a șoptit:
„În ștreang⁷ va fi să moară.“

Oh, Doamne! zidul a părut
Deodată să se-nvârtă,
Iar cerul mi-a căzut în cap,
Cască de-oțel, arzândă;
Și, chiar de-aveam durerea mea,
A mea rămase mută.

Am înțeles ce fel de gând
Îi bântuia plimbarea,
Și cum privea cu-așa un dor
Să-nghită toată zarea:
El omorâse ce-a iubit
Și-urma spânzurătoarea.⁸

Căci toțiucid, oricât iubesc,
Nu-ncape vreo tăgadă,
Uniiucid c-un ochi hain,
Alții cu vorba nadă,
Cel lașucide c-un sărut,
Cel bravucide-n spadă!⁹

CUPRINS

Cuvânt înainte (Liana Alexandru)

5

The Ballad of Reading Gaol / Balada închisorii din Reading

16/17

Note

81

Bibliografie

97